

Zprávy a oznámení

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 62 (2017), No. 4, 300–303

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/147073>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2017

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library*
<http://dml.cz>

Zprávy oznámení

PROF. MILOSLAV FEISTAUER
OSLAVÍ 75. NAROZENINY

Prof. RNDr. Miloslav Feistauer, DrSc., dr. h. c., profesor matematiky na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy, oslaví dne 8. února 2018 své 75. narozeniny. Narodil se v Náchodě v učitelské rodině, již od mládí se zajímal o matematiku a fyziku a rovněž se věnoval hudbě. Jeho snem bylo stát se stavitelem gotických katedrál. Po ukončení jedenáctileté střední školy v roce 1960 se nicméně rozhodl pro studium na MFF UK, se kterou je spojen celý jeho profesní život. Po absolvování oboru aplikovaná matematika v roce 1965 působil dále na katedře aplikované matematiky MFF UK jako vysokoškolský učitel. Po třech letech se stal odborným asistentem, o rok později získal titul RNDr. V roce 1972 obhájil vědeckou hodnost kandidáta věd a roku 1982 se na MFF UK habilitoval v oboru matematika. Vzhledem k tomu, že prof. Feistauer nebyl nikdy politicky angažován, mu byl akademický titul docent udělen až o šest let později v roce 1988. V roce 1990 získal vědeckou hodnost doktora věd a roku 1991 byl jmenován profesorem matematiky v oboru přibližné a numerické metody. Na této pozici působí dodnes. V letech 1986–1994 byl zaměstnán v Matematickém ústavu UK, kde spolupracoval s prof. Jindřichem Nečasem v oblasti parciálních diferenciálních rovnic. V roce 1994 se stal vedoucím katedry numerické matematiky na MFF UK a v této funkci působil až do roku 2006.

Profesně se prof. Feistauer vždy zabýval především vývojem a analýzou nume-

rických metod pro řešení parciálních diferenciálních rovnic. V letech 1987–1988 publikoval s prof. Alexandrem Ženíškem v prestižním časopise *Numerische Mathematik* dva články o numerickém řešení nelineárních eliptických problémů druhého řádu metodou konečných prvků. V obou článcích se vyšetřuje vliv numerické integrace a aproximace křivočaré hranice (tzv. variační zločiny) na chybu výsledného přibližného řešení. Tyto průkopnické práce byly odborníky na metodu konečných prvků vysoce oceňovány. Od začátku devadesátých let se prof. Feistauer společně se svými spolupracovníky zabýval vývojem a analýzou moderních efektivních metod pro řešení Eulerových a Navierových–Stokesových rovnic popisujících proudění stlačitelných tekutin a nelineárních konvektivně-difuzních problémů. Vedle toho se věnoval teorii metody konečných objemů a některým problémům z oblasti nelineárních parciálních diferenciálních rovnic. Během posledních let významně přispěl k teorii a aplikacím nespojitě Galerkinovy metody, která spojuje výhody metody konečných objemů a metody konečných prvků. Výsledky práce prof. Feistauera našly využití i v průmyslu díky dlouhodobé spolupráci se Škodou Plzeň v oblasti vývoje elementů parních turbín. Můžeme např. uvést separátor vodních kapiček z mokré páry pro 1000 MW turbínu v jaderné elektrárně Temelín. Prof. Feistauer je spoluautorem patentu pro tento separátor. Atraktivní oblastí výzkumu prof. Feistauera jsou interakce proudících tekutin a elastických struktur, které mají mnoho důležitých aplikací, např. simulaci vibrací křídel letadel či proudění vzduchu v lidských hlasivkách. V této oblasti prof. Feistauer spolupracuje se svými kolegy z Ústavu termomechaniky AV ČR.

Díky svým výsledkům získal pověst světově uznávaného odborníka. Je auto-

Prof. Feistauer při přebírání čestného doktorátu Technické univerzity v Drážďanech (foto Michal Křížek)

rem či spoluautorem 91 článků v časopisech a více než stovky odborných a vědeckých prací publikovaných ve sbornících mezinárodních konferencí. V roce 1993 vyšla jeho rozsáhlá monografie *Mathematical Methods in Fluid Dynamics* (Longman Scientific & Technical, Harlow) a roku 2003 následovala monografie *Mathematical and Computational Methods for Compressible Flow* (Oxford University Press), na jejíž přípravě se podíleli další dva spolupracovníci. Konečně v roce 2015 vyšla jeho třetí monografie *Discontinuous Galerkin Method — Analysis and Applications to Compressible Flow* (Springer-Verlag), kterou sepsal společně s jedním spoluautorem.

Prof. Feistauer přednesl referáty na více než 180 konferencích (z toho 64 zvaných plenárních přednášek) a realizoval 150 přednášek na zahraničních univerzitách. Za zmínku stojí, že přednesl refe-

ráty na 15 konferencích v Matematickém ústavu v Oberwolfachu. Působil také jako hostující profesor na univerzitách v Německu, Francii, Rakousku a ve Spojených státech. Byl iniciátorem a hlavním organizátorem konferencí *Numerical Modelling in Continuum Mechanics* pořádaných v Praze a dále členem programových a vědeckých výborů řady mezinárodních konferencí. Od roku 1997 je stálým členem programového výboru významných mezinárodních konferencí ENUMATH věnovaných numerické matematice a organizovaných každý druhý rok v evropských městech.

Pedagogická činnost prof. Feistauera na MFF UK je ovlivněna jeho úspěšnou vědeckou činností. Vedle kurzovních přednášek z numerické matematiky vede přednášky z matematických metod v mechanice tekutin a matematického modelování a semináře z mechaniky kontinua a nume-

rické matematiky. Významně se zasloužil o rozvoj numerické matematiky a matematického modelování na MFF UK. Jeho přednášky jsou studenty vysoce hodnoceny. Vychoval řadu absolventů a doktorandů fakulty, kteří byli oceněni v různých domácích a mezinárodních soutěžích. Řada jeho bývalých žáků se stala významnými odborníky, kteří mnohdy již ve funkci docentů a profesorů na univerzitách v ČR i v zahraničí navazují na práci svého učitele a naplňují jeho záměry a cíle.

V letech 1994–2012 byl prof. Feistauer členem vědecké rady MFF UK. Dále působil a pracuje v různých komisích a orgánech na fakultě, ale také mimo ni. Je členem rady doktorského studijního oboru 4M6 na MFF UK, byl členem vědecké rady Fakulty strojní ČVUT v Praze a vědecké rady Fakulty chemicko-inženýrské VŠCHT v Praze, mnoho let pracoval v oborové komisi Grantové agentury České republiky. Byl či je členem řady vědeckých společností (ČSM, JČMF, GAMM, ISIMM, AMS, ECMI a EURO-MECH) a redakčních rad pěti mezinárodních časopisů. Jeho vědecká a pedagogická činnost byla oceněna fakultní medailí MFF UK 1. a 2. stupně a stříbrnou medailí UK. V roce 2004 byl zvolen členem Učené společnosti ČR. Ve stejném roce mu byla udělena Cena ministra školství, mládeže a tělovýchovy za mimořádné výsledky výzkumu, vývoje a inovací. V roce 2006 byl prof. Feistauerovi udělen titul čestný doktor Technické univerzity v Drážďanech. V roce 2017 byl zvolen členem Akademického senátu MFF UK.

Ačkoliv nelze pochybovat, že hlavní náplní života prof. Feistauera je jeho vědecká práce, je nutno zmínit, že má též řadu dalších zálib. Jeho velkou láskou je hudba, přičemž hraje na housle a violu a též hudbu skládá. Jelikož i mnoho jiných matematiků našlo v hudbě zalíbení, prof. Feistauer příležitostně hraje se svými

kolegy, ať již na fakultě či například při některých matematických konferencích. Prof. Feistauer také rád maluje obrazy, zejména krajiny z okolí své chalupy v Pavličkách.

Prof. Feistauer je již 47 let ženat s manželkou Jaroslavou, rovněž matematickou, je otcem dvou dcer a má pět vnoučat. Jeho dcera Jana je absolventkou VŠE, dcera Petra vystudovala hudbu na konzervatoři a Univerzitě Karlově a nyní je profesionální violistkou.

Prof. Feistauer je bezpochyby jednou z nejvýraznějších osobností české matematiky. Připojujeme se k jeho přátelům, spolupracovníkům a studentům, kteří mu upřímně blahopřejí k významnému jubileu a přejí mu především pevné zdraví, pocit radosti z tvůrčí práce a další léta aktivní činnosti na MFF UK.

Vít Dolejší, Petr Knobloch

SETKÁNÍ V LABI

Ve dnech 24.–26. listopadu 2017 zorganizovala Jednota českých matematiků a fyziků v hotelu Labe v Pardubicích setkání studentů, aktivních učitelů, vědců a všech dalších, kteří pečují o talenty a věnují se popularizaci matematiky a fyziky. Šlo vlastně o rozšíření tradiční soutěžní přehlídky popularizačních činů ve fyzice, kterou poprvé uspořádala Česká fyzikální společnost JČMF právě před deseti lety. Letošní šesté setkání bylo rozšířené zejména o popularizátory matematiky, o organizátory odborných soutěží a olympiád a v neposlední řadě i o studenty. A také o čas — víkendové setkání nabídlo dostatek času pro všechny, kteří si chtěli neformálně promluvit nebo prostě jen odpočinout ve společnosti lidí podobných zájmů. Vedle soutěží, olympiád a korespondenčních seminářů byly krátce prezentovány například následující projekty: Pohádková

fyzika, Kroužek fyziky při MFF UK, Fyzika všemi smysly, Hrajeme si i hlavou z Hradce Králové, péče o talentované žáky na Gymnáziu Teplice, Heuréka, Elixír do škol, Science to go, Young Minds, K jádru vědy, ÚDiF, Věda fotogenická, Astronomia či Astronomické expedice v Úpici. Během setkání byly také předány dvě medaile České fyzikální společnosti JČMF, a to Ing. Rudolfovi Dvořákovi, DrSc., za jeho přínos k popularizaci aerodynamiky a doc. RNDr. Jiřímu Langerovi, CSc., za jeho dlouhodobý přínos ve výuce filosofie přírodních věd. U obou oceněných byl vyzdvihnut i jejich loňský nezištný příspěvek k připomínce významu Ernsta Macha pro Prahu. Přestože se letos v Pardubicích nesešli zdaleka všichni aktivní popularizátoři, šlo o velmi inspirativní, užitečné a přitom příjemné setkání šedesáti účastníků, za jehož organizaci patří hlavní poděkování kol. Jiřímu Dolejšimu a za materiální zajištění pak Jednotě českých matematiků a fyziků. Za všechny účastníky mohu prohlásit, že bychom si opravdu přáli, aby se podobná setkání mohla konat každý rok.

Jan Mlynář, předseda
České fyzikální společnosti JČMF

XIII. SEMINÁŘ Z HISTORIE MATEMATIKY PRO VYUČUJÍCÍ NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Třináctý seminář z historie matematiky pro vyučující na středních školách, který byl zaměřen na vývoj matematiky ve středověké Evropě v pozdním středověku a renesanci, proběhl ve dnech 21. až 24. srpna 2017 v Poděbradech. Organizátoři byli J. Bečvář, M. Bečvářová, Z. Hałas, M. Hykšová, M. Melcer, M. Otavová a I. Sýkorová. Semináře se zúčastnilo téměř pět desítek osob (učitelé základních, středních a vysokých škol a doktorandi). Přednášky se konaly v poděbradském

zámku v reprezentativním sále Ústavu jazykové a odborné přípravy UK, účastníci byli ubytováni v moderně vybavených kolejších UK. Odborný program sestával z celkem třinácti přednášek. Doplnila jej výstavka o vývoji a proměnách malířské tvorby Leonarda da Vinci (N. Pajerová), prohlídka funkční poděbradské hydroelektrárny, která byla letos zařazena do seznamu našich národních kulturních památek (Francisovy turbíny, rekonstruované prostory strojovny a budovy hydroelektrárny), a naučná procházka po historii a současnosti Poděbrad (M. Melcer). Účastníci semináře se prošli po lázeňské kolonádě, odvážlivci ochutnali několik léčivých pramenů.

Ve středu večer se konal v zámecké zahradě tradiční společenský večer s bohatými diskusemi nejen o vyslechnutých přednáškách, dražbou starší matematické literatury a krátkým hudebním vystoupením O. Hykše a M. Hykšové (elektrické piano a flétna).

Účastníci získali monografii Ireny Sýkorové *Matematika ve staré Indii* (edice Dějiny matematiky 59, MatfyzPress, Praha, 2016, 344 stran), dva starší svazky téže edice, informační materiály o krásách Poděbrad a jejich okolí a nakonec osvědčení o absolvování semináře.

O úspěšný průběh akce se zasloužili nejen organizátoři, ale i zaměstnanci Ústavu jazykové a odborné přípravy UK, zejména M. Melcer a jeho rodina. Poděkování patří i všem přednášejícím a účastníkům semináře.

XIV. seminář z historie matematiky pro vyučující na středních školách je plánován na srpen roku 2019 (informace podá M. Bečvářová, becvamar@fd.cvut.cz). Podrobné informace o minulých seminářích jsou na webové stránce www.fd.cvut.cz/personal/becvamar/seminar_ss/

Jindřich Bečvář